

Један од најбесмисленијих предмета који је мој старији син имао у „реформисаној“ школи звао се „Руке у тесту“. Када су деца добила тај предмет ми родитељи смо се питали о каквом „тесту“ је реч и да ли је основна идеја да деца уче да месе колаче? Онда нам је неко из школе објаснио да је по среди „тест“, а не „тесто“, односно да је идеја овог предмета да деца „кроз различите огледе стичу нова знања“.

Наравно да је деци било забавно да виљушку окачену о конач трескају о сто, настојећи да чују „вибрирање виљушке“. Али, ми их нисмо у школу послали да се забављају, већ да нешто науче. А оно што су стварно научили, признавали су и сама деца, било је једно велико ништа.

Годинама сам се питао како се овај предмет, са тако смешним називом, нашао у школском градиву, све док нисам прочитао књигу Милана Узелца Приче из Болоњске шуме (2009) [\[1\]](#). У тој књизи професор Узелац, који је, иначе, један од најугледнијих српских естетичара, приповеда како је, 2003. године, на неком симпозијуму за просветне раднике, слушао излагање тадашње (а и садашње) помоћнице министра просвете. Она се том приликом похвалила како је „читав један дан негде у Француској слушала неког Француза, да се читав један дан њиме одушевљавала и да смо захваљујући том одушевљењу добили у основним школама предмет који треба да се зове Руке у тесту“ (246). Назив предмета је буквални превод једне француске фразе чији је смисао „Засуцимо рукаве“. Тако су, захваљујући овом једнодневном симпозијуму, генерације српске деце усрећене још једним „реформисаним“ предметом, који их, по себи се разуме, неће оптерећивати „сувишним знањем“.

Растерећење и српских студента од „беспотребног знања“ основна је идеја реформе високог образовања – тзв. болоњског процеса. Критици тог процеса је и посвећена ова

књига. У њој професор Узелац објашњава да су „универзитети, а са њима и све школе унутар једне државе, основа за формирање националног самоидентитета и самоопредељења грађана једне земље“ и да „стога није нимало случајно што су на Србију након бомбардовања дошли још већи удари, далеко разорнији од самог бомбардовања“ (60). Реч је о „удару на систем образовања у Србији“ који је „и најтежи удар на Србију, јер он, под маском приближавања Европи, руши и последње позитивне елементе досадашњег вишедеценијски разрађиваног система образовања“ (123).

У основи „болоње“ је идеја да „цео систем вредности на којима се столећима заснивало универзитетско образовање у Европи, сад, преко ноћи, треба да буде превреднован, односно, одбачен, тако што ће на његово место доћи систем образовања који диктира неколико мултинационалних корпорација“ (6). Наравно да централне земље система ни не помишљају да ову „реформу“ примене на себе. Ова реформа се не примењује у Оксфорду или Кембриџу, а „у Немачкој су само два универзитета до овог часа `жртвована` болоњском Левијатану“, и то она која су међу последњим на ранг листи немачких високошколских установа (19; 23). Ова реформа је, дакле, намењена првенствено малим европским земљама, у којима се овим „једним потезом пера брише вишевековно духовно наслеђе, зарад `културног` јединства у простору сумњивих географских граница и још сумњивијих намера“ (6).

Како бу објаснио погубност дејства „унификације“ високог школства на националну културу, професор Узелац наводи пример из историје уметности. „Довољно је само отворити ма коју историју западне уметности“, каже он, „и видети да ту нема ни помена а камо ли поглавља о уметности и култури православног дела Европе. Погледајте књигу толико хваљеног Е. Х. Гомбриха Уметност и њена историја. На хиљаду страна текста ту нема ни помена уметности и културе православне Европе. Та књига није културни скандал, она својом геноцидношћу спада у културни злочин првог реда“ (41).

Културна колонијализација истока Европе најлакше се може извршити аналфабетизацијом њене друштвене елите. Зато они који завршавају тамошње универзитете треба што мање тога да науче. Управо тај циљ се крије иза реторике „растеређивања студената“. Узелац наводи (на стр. 29) изјаву проректорке Београдског универзитета о томе како "Болоњска декларација подразумева (...)у случају наших факултета смањивање наставног програма" (Правда, 24. мај 2007, стр. 8), као и обећања стахановаца "реформи" студентима да ће им се, само ако су платили школарину и ишли на предавања, на крају семестра уписати прелазне оцене у индекс (20). Уз захтев да се „растерети настава“, од професора се тражи и да "интерактивно" уче студенте, тако што би студенти максимално тога научили на предавањима, а минимално тога из књига. Поведени тим шареним лажама, скреће пажњу Узелац (28), представници студената данас дају изјаве по новинама како "професори и даље очекују од студената да седе над

књигама пре него да `интерактивно` уче" (Правда, 18. мај 2007, стр. 8). Многи од тих студената, на жалост, не само да не желе да читају књиге, они, штавише, књиге сматрају „застарелим“. „Од 12 студената“, каже Узелац, „колико ми је било на уводном предавању из Средњовековне филозофије, октобра 2009, свих 12 користе интернет, али нико не чита књиге, нити се може сетити последње коју је прочитао!“ (253).

Ако овоме додамо агресивно „инсистирање на томе да годину мора положити бар 80 посто студената“ (20), резултат је катастрофално незнање са којим данас српски студенти завршавају универзитет. „За искрено је жаљење“, ироничан је Узелац, „што поборници тзв. болоњског процеса и његови `првоборци`, неће бити лечени нити оперисани код оних `лекара` који по том програму буду студирали и дипломирали, крајње неоптерећени учењем и књигама. То подсећа на ону причу о оцу, професору хирургије, који је одбио да му ногу оперише његов син, такође хирург-специјалиста, а са образложењем `да он није стонога`" (20).

Најгоре је од свега што у овом уништавању српских универзитета учествују не само представници власти, већ и неки руководиоци самих универзитета. Узелац наводи пример ректорке Универзитета у Новом Саду, која је 200 дана годишње проводила на службеним путовањима по свету, и која је, међу ЕУ евалуаторима, важила за „лидера реформе универзитета“. Узелац скреће пажњу на суптилни систем корумпирања људи са универзитета, који подразумева да „финансијска помоћ за реформу система образовања“ најчешће завршава у џеповима европских службеника и њихових домаћих сарадника. Од 32 милиона евра такве помоћи, каже Узелац, на израду којеквих „елабората“ потроши се 29 милиона, а само два милиона стварно добију образовне институције (60).

На ову, споља унесену корупцију, надовезује се и унутрашња корупција. Оне, заједно, до дна срозавају ниво знања који добијају овдашњи „академски грађани“. За флоскулу да „универзитете не треба делити на државне и приватне, него на акредитоване и неакредитоване“, Узелац каже: „То је неистинито. Њих треба делити на оне који су платили акредитацију, и оне друге, који то нису“ (108). Узелац, тако, посебно помиње корупцију у Акредитационој комисији (188), чак и конкретну цену од 5 хиљада евра, колико су, изгледа, неки од њених чланова узимали за акредитацију (194). Поједини приватни универзитети, каже Узелац, добили су акредитацију тако што су „куповали наставнике међу министрима“ или тако што су, ироничан је он, „издвајали знатна финансијских средстава за побољшање животног стандарда чланова акредитационих комисија“ (190). Коначни резултат је тај да је „сада могуће, на приватним факултетима, по кратком поступку докторирати“, због чега „Србија у последњих неколико година има на хиљаде нових доктора наука, далеко горих од оних који су болоњизацију иницирали“ (191). То није ништа друго до затирање „елите знања“ међу српском елитом и довођење

Србије до тога да њом, не само у политици, влада интелектуална охлократија.

Све у свему, упозорава Узелац, „под лозинком `уласка у Европу` врши се `препакивање` читаве наше друштвене заједнице – њене свести и њених институција“ (31). А кључ тог „препакивања“ јесте образовање. Успе ли „болоњски процес“ у Србији, заврши ли се „реформа“ онако ако су то замислили њени творци, упозорава Узелац, „образовања у Србији више неће бити“ (18). То ће бити трагедија ове земље, јер „последнице материјалног разарања увек је могуће лакше отклонити, но последице разарања духовне димензије једног народа“ (60). „Започето је чупање из корена свега оног што би нас могло одржати у будућем времену“, оштар је Узелац. „Просто је немогуће отети се утиску да је један број људи у овој земљи посебно испрограмиран тако да све чини да српског народа више не буде“ (33).

Но, теши нас на крају ове књиге њен аутор, „Србија има дугу историју. Ако су јој први министри били Доситеј и Стерија, преживеће и то што су јој данашњи министри њихови антиподи. Свако има оно што заслужује. Народ који зна шта хоће, имао је прве, народ који неће ништа да зна, има ове последње“ (194). Али, да ли овај народ данас стварно неће ништа да зна? Или је он просто издат од своје елите, укључив и ону интелектуалну, која га је продала за једнодневни семинар у Француској и титулу „лидера реформи“? Професор Узелац је овом књигом спасао своју душу. А шта ми, остали наставници српских универзитета, радимо?

---

[1] Висока струковна школа за образовање васпитача, Вршац 2009, стр. 267 <http://www.uzelac.eu/2KnjigeStudija/MilanUzelacPricelzBolonjskesume.pdf>